

42 וגם את פטור המניח, אלא פטורי דאיתיה בהו – שיכול לבוא מהם
43 המוציא לידו חיוב המאמץ, כלומר את העקירות שהן תחילת
44 המלאכה ויש לחשוש שמא יעשה אף הנחה, ובכך ישלים את
45 המלאכה ויתחייב חטאת, קא חשיב – מחשב התנא, אך פטורים דלא
46 איתיה בהו לידו חיוב המאמץ, דהיינו את ההנחות שהן סוף המלאכה,
47 ואי אפשר להגיע על ידיהן לחיוב חטאת כיון שהעקירה כבר נעשתה
48 על ידי אחר, לא קא חשיב התנא, אף שגם הם אסורים מדרבנן.

49 הגמרא מבררת מדוע כשעשו שנים את המלאכה שניהם פטורים
50 מחטאת. מקשה הגמרא: כיצד יתכן ששנייהן פטורין, והא אתעבידא
51 מלאכה מביניהו – והרי מבין שניהם נעשתה מלאכה שלימה של
52 הוצאה מרשות לרשות. מתרצת הגמרא: תניא, רבי אומר, נאמר
53 לגבי חיוב חטאת (ויקרא ד כו-כח), 'אם נפש אחת תחטא בשגגה מעם
54 הארץ בעשיתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה וגו', והביא קרבנו
55 וגו'. ומשמע מ'בעשיתה' שדווקא העושה את העבירה כולו חייב,
56 ולא העושה את מקצתה, ועל כן רק יחיד יעשה אותה לבדו חייב,
57 אך שנים יעשו אותה יחד, כגון במלאכת הוצאה בשבת שזה עקר
58 וזה הניח, הרי הם פטורין.

59 מקור נוסף לדין זה: איתמר נמי, אמר רבי חייא בר נמדא, נזרקה
60 הלכה מפי חבורה של תנאים ואמרו, שמתוכתב 'בעשיתה' יש לדרוש
61 שרק יחיד יעשהה לכל העבירה חייב חטאת, אך שנים יעשוה
62 יחד, דהיינו שכל אחד עשה חלק מהמלאכה, פטורין.

63 הגמרא מביאה אופן בו יש להסתפק האם נעשתה עקירה על ידי
64 המוציא: פני מיניה רב מרי, אם עמד אדם בשבת ברשות היחיד,
65 והמעניו חבירו על כתפו אכלין ומשקין, והוא עצמו לא עקם
66 בידיים, ולאחר מכן עקר גליו מן הבית והוציאן לחוץ, מהו, האם
67 התחייב בחטאת או לא. ומבאר רב את צדדי הספק: האם עקירת
68 גופו מהמקום שבו עמד עם החפץ עליו, כעקירת חפץ ממקומו דמי,
69 ומיחייב חטאת שהרי עקר מרשות היחיד והניח ברשות הרבים, או
70 דילמא לא – או שמא עקירת הגוף אינה נחשבת כעקירת החפצים
71 שעליו, והרי הוא פטור כיון שעשה רק הנחה בלא עקירה.

72 אמר ליה רבי לרב, המוציא חייב, כיון שעקירת גופו היא כעקירת
73 החפצים שעליו. ואף ששנינו במשנתנו שאם נתן בעל הבית חפץ
74 לתוך יד העני הפשוטה לפנים, העני פטור אם הוציא לחוץ כיון שלא
75 עקר, ומבואר שעקירת היד מרשות היחיד אינה נחשבת כעקירת
76 החפץ שעליו, אין להקשות משם, הואיל ואינו דומה גופו לידו. מאי
77 מעמא, גופו נייח – מונח על גבי הקרקע, וכיון שכך עקירתו
78 כשהחפץ עליו נחשבת כעקירת החפץ מן הקרקע. אך ידו לא נייח
79 על גבי הקרקע אלא תלויה ומיטלטלת באויר, וחפץ המונח עליה
80 אינו כמונח על הקרקע, ועל כן הוצאת היד אינה נחשבת כעקירת
81 החפץ שעליה מרשות היחיד, וכיון שאין דרך הוצאה בלא עקירה
82 והנחה פטור המוציא.

1 שבבבא דרישא – בחלק הראשון של המשנה, כיון שכאשר אחד
2 מוציא לבדו ורק נוטל מיד חברו או מניח בה, לשני מותר הדבר
3 לכתחילה שהרי אינו עוקר ואינו מניח, ופטור ומוותר לא קתני – לא
4 שנה התנא. אלא בבא דסיפא – אך על ארבעת האופנים שבחלק
5 האחרון של המשנה, דהיינו כשהעני עוקר ובעל הבית מניח או
6 להיפך, דפטור עליהם מחטאת אכל לכתחילה אסור מדרבנן
7 לעשותם כיון שהם חצי מלאכה, קשיא כמבואר לעיל מדוע לא מנה
8 בהם התנא שמונה פטורים.

9 הגמרא דנה בדברי רב מתנה שה'פטור' באופנים הראשונים של
10 המשנה היינו פטור ומותר. מקשה הגמרא: מי איבא בבולי שבת –
11 וכי יש בכל משכת שבת משה שכתבו בה 'פטור'! הכוונה שמוותר
12 הדבר לכתחילה, והאמר שמואל, כל פטורי דשבת היינו שפטור
13 מדאורייתא, אכל מדרבנן אסור לעשות כן, כר מהני תלת – חוץ
14 משלשה דינים שנאמר בהם 'פטור' והכוונה דפטור מדאורייתא
15 ומוותר אף מדרבנן לעשותם, ואלו הם: א. מה ששנינו להלן (ק) לענין
16 צידת צבי, שאם נכנס צבי לבית, וישב אחד בפתח ומחמתו אין הצבי
17 יכול לצאת, הרי הוא חייב משום צידה. ואם בא אחר וישב לידו, אף
18 אם לאחר מכן הלך הראשון ונשאר הפתח סגור מחמת השני, השני
19 פטור, והכוונה שאף מותר לו לעשות כן. ב. וכן מה ששנינו בעדויות
20 (פ"ב מ"ה) לענין צידת נחש, שהצדו בשבת כדי שלא ינכסנו פטור,
21 והכוונה שמותר לעשות כן. ג. ומה ששנינו (שם) לענין מפים מורקא,
22 שהמנבך ופוחת פצע בשבת כדי להוציא ממנו את הליחה, פטור,
23 והיינו פטור ומותר. מוכח אם כן מדברי שמואל שרק בשלש משניות
24 אלו 'פטור' הכוונה פטור ומותר, אך בשאר מקומות שכתוב בהם
25 'פטור' הכוונה שפטור מדאורייתא אבל אסור מדרבנן לעשות כן,
26 ונמצא שגם בדין משנתנו שאם אחד מוציא לבדו השני פטור, מכל
27 מקום הדבר אסור מדרבנן, שלא כדברי רב מתנה.

28 מתרצת הגמרא: אין ללמוד מדברי שמואל שבכל פטור שנאמר
29 בשבת אסור הדבר מדרבנן, דבי איצטריף ליה לשמואל – מה
30 שהוצרך שמואל להשמיענו שבשלש מקומות 'פטור' היינו פטור
31 ומותר, הוא רק בפטורי דקא עביד מעשה – היכן שפטור אף על
32 עשיית מעשה, שמלבד שלשת אלו הדין הוא בכל מקום שפטור אבל
33 אסור, אך פטורי שנאמרו במקום דלא קא עביד מעשה, איבא
34 מוכח – יש מקומות רבים שאף מותר הדבר לכתחילה, וכגון
35 בארבעת האופנים הראשונים במשנתנו, שאם אחד עושה את כל
36 המלאכה והשני אינו עושה דבר, הרי זה פטור ומותר.

37 הגמרא חוזרת לעסוק בשאלת רב מתנה. מקשה הגמרא: מכל מקום
38 קשה מדוע מנתה המשנה רב מתנה אופני הוצאה, תרתיה כרי הוויין
39 – הרי יש בהם שנים עשר איטורים, כיון שבארבעת אופני הפטור
40 נעשתה המלאכה על ידי שנים, כמבואר לעיל.

41 מתרצת הגמרא: באופנים אלו התנא אינו מחשב גם את פטור העוקר

שבת דף ג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קכה

58 היחיד, וּמָר – והתנא בברייתא השניה, המתיר להחזירה, כְּבָר שְׁחִיד
59 לְאוּ כְּבָרְמִלִית דְּמֵיא – אינה נחשבת ככרמלית, ועל כן מותר
60 להחזירה למקום שהוא שם.
61 הגמרא דוחה את הראיה בכמה אופנים. דוחה הגמרא: לֹא, אין הכרח
62 לתלות מחלוקתם בכך, שאפשר לומר דְּכֹלֵי עֲלָמָא – ששתי
63 הברייתות סוברות שאם פשט את ידו בשבת לרשות אחרת,
64 כְּבָרְמִלִית דְּמֵיא – נחשבת ידו ככרמלית ואסור להחזירה למקום
65 שהוא שם, וְלֹא קִשְׂיָא סתירת הברייתות, כְּאֵן, בברייתא הראשונה
66 האוסרת להחזיר את היד, מדובר שפשט את ידו לְמַפְּהָ מַעֲשֶׂה
67 טפחים, כלומר בתוך עשרה טפחים מקרקע רשות הרבים, שאויר
68 רשות הרבים הוא, ולכן קנסוהו חכמים ואמרו שתחשב ידו ככרמלית
69 ויאסר לו להחזירה אצלו, ואילו כְּאֵן, בברייתא השניה, המתירה
70 להחזיר את היד, מדובר שפשט את ידו לְמַעְלָה מַעֲשֶׂה טפחים
71 מהקרקע, שאין מקום היד נחשב לרשות הרבים, וכיון שלא עשה
72 איסור, לא קנסוהו.
73 וְאִיבְעִית אִימָא – ואם תרצה אמור, אִידִי וְאִידִי – זו הו, בשתי
74 הברייתות מדובר, שפשט את ידו לְמַפְּהָ מַעֲשֶׂה טפחים, וְלֹא
75 כְּבָרְמִלִית דְּמֵיא – ולא קנסוהו שתיחשב ידו ככרמלית, וְלֹא קִשְׂיָא
76 סתירת הברייתות, כְּאֵן, בברייתא השניה, המתירה להחזיר את היד,
77 מדובר שפשט את ידו מַעֲשֶׂה יום ולא להחזירה עד שחשיכה, ואילו
78 כְּאֵן, בברייתא הראשונה, האוסרת להחזיר את היד, מדובר שפשט
79 את ידו מַשְׁחֵשִׁיבָה. שאם פשט אותה מַעֲשֶׂה יום ולא עשה איסור,
80 לֹא קִנְסוּהָ רַבְּנָן – לא קנסוהו חכמים לאסור לו להחזירה, אלא מותר
81 הדבר, אך אם פשט את ידו מַשְׁחֵשִׁיבָה ועבר על איסור שבת, קִנְסוּהָ
82 רַבְּנָן שלא להחזיר, ואף שאינה נחשבת ככרמלית.
83 הגמרא דנה בתירוץ זה ובמה שיש ללמוד ממנו. שואלת הגמרא:
84 אֲדַרְבָּה, אִיפְכָא מִסְתַּבְרָא – מסתבר בדיק להיפך, שכשפשט את
85 ידו מַעֲשֶׂה יום, דָּאִי שְׂדֵי לִיה – שאם ישליך את מה שבידו לרשות
86 הרבים אחר כניסת שבת, כדי להקל את טרחתו שלא להחזיק את ידו
87 פשוטה זמן רב כל כך עד מוצאי שבת, לֹא אֲתֵי – לא יגיע לְיַדִּי חֵיב
88 חֲטָאת, כיון שלא היתה העקירה בשבת, אכן לִיקְנָסוּהָ רַבְּנָן –
89 יקנסוהו חכמים שלא להחזיר, אך כשפשט את ידו מַשְׁחֵשִׁיבָה ונכנס
90 שבת, דָּאִי שְׂדֵי לִיה – שאם ישליכו לרשות הרבים, אֲתֵי בְּהוּ – יגיע
91 בהם לְיַדִּי חֵיב חֲטָאת, שהרי עשה עקירה והנחה בשבת, לֹא
92 לִיקְנָסוּהָ רַבְּנָן – לא יקנסוהו חכמים אלא יתירו לו להחזיר את ידו
93 כדי שלא יבוא לידי איסור.
94 ממשיכה הגמרא: וּמְדַלָּא קָא מְשַׁנְיָנָן כְּהִי – וממה שלא תירצנו כך,
95 תִּפְשׁוּמֵי את ספקו דְּרַבִּי בִּיבִי בְּרֵי אֲבִי, דְּבָעִי – (שהסתפק) רַבִּי בִּיבִי
96 בְּרֵי אֲבִי, הֲרֵבִיק בשבת בשוגג פַּת פְּתָנָיו כדי לאפותה, ונזכר קודם
97 שנאפתה ששבת היום, ואם תישאר בתנור ותיאפה יתחייב חטאת
98 משום אופה, האם הֲתִירוּ לוֹ לְדַרְדְּתָה – להפרידה מדיבוקה בכותלי
99 התנור ולהוציאה ממנו, אף שיש ברדייה זו איסור מדברי חכמים,
100 קוֹדֵם שֵׁבִיבָא לְיַדִּי חֵיב חֲטָאת כאשר תיאפה הפת, או לֹא הֲתִירוּ לוֹ
101 לרדותה. ממה שאמרנו בתירוץ זה שאם הוציא את ידו משחשיכה
102 קנסוהו שלא להחזירה, אף אם מחמת קנס זה יבוא לידי חוב חטאת
103 משום 'מוציא מרשות לרשות', תִּפְשׁוּמֵי דְּלֹא הֲתִירוּ לרדות את הפת
104 מהתנור, ואסרוהו בכך אף שעל ידי האיסור יבוא לידי חוב חטאת
105 משום אופה בשבת.
106 מסיקה הגמרא: הָא לֹא קִשְׂיָא – דבר זה אינו קשה, [אכן] תִּפְשׁוּמֵי את
107 ספקו של רב ביבי בר אביי.
108 הגמרא מתרצת את הברייתות באופנים נוספים: וְאִיבְעִית אִימָא –
109 ואם תרצה אמור, לְעוֹלָם לֹא תִפְשׁוּמֵי מהברייתות את ספקו של רב
110 ביבי בר אביי, וְלֹא קִשְׂיָא סתירת הברייתות, כְּאֵן, בברייתא השניה,
111 המתירה להחזיר את היד, מדובר שהוציא את ידו מַשְׁוֹגֵג, וְכֵאֵן,
112 בברייתא הראשונה, האוסרת להחזיר את היד, מדובר שהוציא את
113 ידו מַמְזִיד. שאם הוציאה מַשְׁוֹגֵג, לֹא קִנְסוּהָ רַבְּנָן שלא להחזירה, אך
114 אם הוציאה מַמְזִיד, קִנְסוּהָ רַבְּנָן שלא להחזירה.

1 כאשר רב שאל את רבי על דין זה בענין הוצאה בשבת, עסק רבי
2 בלימודו במסכת אחרת. הגמרא מביאה את דברי רבי חייה על כך:
3 אָמַר לִיה רַבִּי חֵיִיא לְרַב, בְּרֵי פְתִי – בן גדולים, לֹא אִמְנִיא לָךְ –
4 וכי לא אמרתי לך, בִּי קָאִי רַבִּי בְּהָא מִסְתַּבְרָא – כאשר רבי עומד
5 בלימודו במסכת אחרת, לֹא תִשְׁיַלִּיהָ בְּמִסְתַּבְרָא אַחֲרֵיתִי – אל
6 תשאלנו במסכת אחרת, דִּילְכָא לֹא אֲדַעְתִּיהָ – שמא אין לבו נתון
7 עתה לאותה מסכת, ומחמת כך יתבייש, דָּאִי לֹא דְרַבִּי נִבְרָא רַבָּה
8 הוּא – שאם לא שרבי אדם גדול הוא, כְּפִסְתִּיהָ – היית מביישו,
9 דְּמִשְׁנֵי לָךְ שִׁנְיָא דְּלֹאֵי שִׁנְיָא הוּא – שהיה משיב לך תשובה
10 שאינה תשובה, אכן הֲשֵׁתָא מִיתָת שְׁפִיר מְשַׁנֵּי לָךְ – ומכל מקום
11 כעת השיב לך רבי על שאלתך תשובה נכונה.
12 ומנין שהשיב רבי כהלכה, דְּתֵנִיא, הִיָּה מְעוֹן על גופו אוֹבְלִין וּמְשַׁקֵּין
13 בערב שבת מַעֲשֶׂה יום וְהוֹצִיאָן לְחוּץ מַשְׁחֵשִׁיבָה, חֵיִיב, ואף
14 שהעקירה הראשונה כשטען על גופו היתה בהיתר, לְפִי שְׁאִינִי דוּמָה
15 לְיַדִּי של עני הפשוטה לפניו וגופו בחוץ, שאם נתן בעל הבית לידו
16 והוציאה לחוץ פטור, כיון שיד אינה נחה ועל כן הוצאתה ממקומה
17 אינה עקירת החפץ, אך גופו של אדם נח הוא על גבי הקרקע,
18 וכשעקר האדם רגליו לאחר החשיכה עקר בזה גם את החפץ שעליו,
19 וכדברי רבי.
20 הגמרא מביאה דברים אודות גדר הרשות של ידו של אדם, כאשר
21 הוא ברשות אחת וידו פשוטה לרשות אחרת: אָמַר אֲבִי, פְּשִׁיבָא לִי
22 מהמשנה, דִּידוּ שְׁלֵ אֲדָם העומד ברשות אחת ופושט את ידו לרשות
23 אחרת, אֵינָה נחשבת כרשות שהוא עומד בה, לֹא בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים,
24 כשהוא עומד ברשות הרבים ופושט את ידו לרשות היחיד, וְלֹא
25 בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, כשהוא עומד ברשות היחיד ופושט את ידו לרשות
26 הרבים.
27 אבוי מבאר את מקור דבריו: מה שאמרתי שִׁבְרִשׁוֹת הַרְבִּים לֹא
28 דְּמֵיא – שאין יד האדם הנמצאת ברשות היחיד נחשבת כרשות
29 הרבים בה עומד גופו, דבר זה נלמד מהנאמר במשנה אודות ידו דְּעֵנִי
30 –[של העני] העומד ברשות הרבים ופושט את ידו המלאה לרשות
31 היחיד, שאם נטל בעל הבית מתוכה וניח בבית, פטור, ואינו נחשב
32 כעוקר מרשות הרבים. ומה שאמרתי שִׁבְרִשׁוֹת הַיְחִיד לֹא דְּמֵיא –
33 שאין יד האדם הנמצאת ברשות הרבים נחשבת כרשות היחיד בה
34 עומד גופו, דבר זה נלמד מהנאמר במשנה אודות ידו דְּבַעַל הַפִּית
35 העומד ברשות היחיד ופושט את ידו המלאה לרשות הרבים, שאם
36 נטל העני מתוכה והניח אצלו, פטור, ואינו נחשב כעוקר מרשות
37 היחיד.
38 אבוי מסתפק בדינה של היד הפשוטה לחצר אחרת: בָּעִי –(הסתפק)
39 אֲבִי, אחר שנוכחנו לדעת שידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת
40 אינה נחשבת מן התורה כרשות שהגוף בה, הרי שהיא חולקת רשות
41 לעצמה, מעתה יש להסתפק, ידו שְׁלֵ אֲדָם שהוציאה בשבת לרשות
42 אחרת כאשר חפץ בתוכה, מָהוּ שְׁתַּעֲשֶׂה מִדְּרַבְּנָן כְּבָרְמִלִית, ויהא
43 אסור להחזיר את החפץ לרשות שהוא עומד בה, שהרי הוא מכניסו
44 מכרמלית לאותה רשות שהוא עומד בה, ואסרו חכמים להכניס
45 מכרמלית לרשות היחיד או לרשות הרבים, ועל כן תישאר ידו
46 פשוטה עד צאת השבת. מִי קִנְסוּהָ רַבְּנָן לְאֲהִדוּרֵי לְגַבִּיהָ – האם
47 מחמת שעקר את החפץ מהרשות שהוא בה והוציאו לרשות האחרת
48 על מנת להניחו שם, והתחיל באיסור, קנסוהו חכמים שתיחשב ידו
49 ככרמלית ולא יוכל להחזירה, או לֹא קִנְסוּהוּ שתיחשב ידו ככרמלית.
50 הגמרא חפצה לפשוט את הספק מברייתא. אומרת הגמרא: תָּא
51 שְׁמַע, הִיָּתָה ידו מְלֵאָה פִּירוֹת ברשות היחיד, וְהוֹצִיאָהּ לְחוּץ,
52 לרשות הרבים, תִּנֵּי תָדָא – שינוי בברייתא אחת, אָסוּר לְהַחזִירָה
53 לרשות היחיד, וְתִנֵּי אִידָךְ – ושינוי בברייתא אחרת, מוֹתֵר לְהַחזִירָה
54 לרשות היחיד. מבררת הגמרא: מָאי לֹא בְּהָא קְמִיפְלָגֵי – האם לא
55 בדבר זה נחלקו, דְּמָר – שהתנא בברייתא הראשונה, האוסר
56 להחזירה, כְּבָר, שהיד כְּבָרְמִלִית דְּמֵיא, ועל כן אסור לו להחזירה
57 לרשות היחיד בה הוא עומד, שנמצא שהוא מכניס מכרמלית לרשות

1 וְאִי־בָעִית אֵימָא – ואם תרצה אמור, אִידִי וְאִידִי – בזו ובזו, מדובר
 2 שהוציא את ידו בְּשׁוֹגֵג, שאילו הוציא במזיד ודאי שהיו קונסים אותו
 3 שלא להחזיר את היד. וְהָכֵא [–וכאן] בְּקִנְסוֹ שׁוֹגֵג אָטוּ מִזִּיד
 4 קָמִיפְלָגִי – נחלקו הברייתות האם קנסו חכמים את זה שהוציא ידו
 5 בשוגג שלא יחזיר את ידו, מתוך שקנסו את המוציא במזיד, מִר –
 6 התנא בברייתא הראשונה סָבַר, קִנְסוֹ שׁוֹגֵג אָטוּ [–מחמת] מִזִּיד, ועל
 7 כן גם זה שהוציא את היד בשוגג לא יחזירה, וְמַר – והתנא בברייתא

8 השניה סָבַר, לֹא קִנְסוֹ שׁוֹגֵג אָטוּ מִזִּיד, וזה שהוציא בשוגג בלבד
 9 מותר להחזיר את היד.
 10 וְאִי־בָעִית אֵימָא – ואם תרצה אמור, לְעוֹלָם שתי הברייתות סוברות,
 11 שֶׁלֹא קִנְסוֹ שׁוֹגֵג מחמת מזיד, ורק המזיד אסור להחזיר את ידו ואילו
 12 השוגג מותר, וְלֹא קִשְׁיָא סתירת הברייתות, משום שְׁכָאן, בברייתא
 13 השניה המתירה להחזיר, ההיתר הוא להחזיר לְאוֹתָהּ הַצָּר שממנה
 14 הוציא בלבד,